

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Γεώργιος Μέργος. Κοινωνικο-οικονομική αξιολόγηση επενδύσεων και πολιτικών.

Τόμος Α: Θεωρία

Εκδόσεις Μπένου, Α' Έκδοση 2003, Β' 2007, 472 σελ. ISBN 978-960-8249-58-5

Τόμος Β: Εφαρμογές και Ασκήσεις

Εκδόσεις Μπένου, Α' Έκδοση 2009, 476 σελ. ISBN 978-960-8249-63-9 Η αξιολόγηση προγραμμάτων δια βίου μάθησης στις μικρές επιχειρήσεις

Ιωσήφ Χασσιόδ

Καθηγητής Βιομηχανικής Οικονομικής

Η κοινωνικο-οικονομική αξιολόγηση επενδύσεων και πολιτικών, γνωστή και ως Κοινωνική Ανάλυση Κόστους Οφέλους ή απλά Ανάλυση Κόστους Οφέλους, χρησιμοποιείται για την ορθολογική επιλογή αναπτυξιακών έργων, προγραμμάτων και μέτρων πολιτικής από δημόσιους φορείς, ώστε να επιτυγχάνεται αποτελεσματική κατανομή των πόρων της οικονομίας και μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας. Αξιολόγηση αυτού του τύπου και επιλογή μεταξύ εναλλακτικών προτάσεων, είναι ιδιαίτερα σκόπιμη, όταν οι διαθέσιμοι πόροι (ανθρώπινοι ή άλλου τύπου) είναι περιορισμένοι. Με την έννοια αυτή, η επικαιρότητα της σε βάθος κατανόησης της έννοιας και των τεχνικών αξιολόγησης και βεβαίως της εφαρμογής τους, είναι προφανής. Πολύ μάλιστα περισσότερο αφού δεν αφορά αποκλειστικά, όπως πολλοί φαίνεται να πιστεύουν, τεχνικά έργα!

Η χρήση της μεθόδου έχει επεκταθεί ταχύτατα τα τελευταία τριάντα χρόνια και έχει γίνει ευρύτατα αποδεκτή για την αξιολόγηση κρατικών παρεμβάσεων, επενδύσεων και πολιτικών σε αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες. Η θεωρητική θεμελίωση της μεθόδου Ανάλυσης Κόστους Οφέλους εδραιώθηκε στη δεκαετία του 1970, αλλά με αργή εφαρμογή στην πράξη. Η επέκταση της μεθόδου, μετά τη δεκαετία του 1980 υποκινήθηκε από την εισαγωγή διαφόρων μορφών μεταρρυθμίσεων σε πολλές χώρες και την τάση για εξορθολογισμό του μεγέθους του κράτους. Οι αλλαγές αυτές είχαν ως αποτέλεσμα να απαιτείται αξιολόγηση των επιπτώσεων της παρέμβασης του κράτους και των αποφάσεων της δημόσιας πολιτικής. Ως αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης, σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με τη χρήση της μεθόδου στην απάντηση συγκεκριμένων ερωτημάτων δημόσιας πολιτικής έχουν απασχολήσει σημαντικά τη βιβλιογραφία και έχουν επεκτείνει το εύρος εφαρμογής αλλά και τη σημασία της μεθόδου. Παράλληλα έχουν

απασχολήσει και συνεχίζουν να απασχολούν και στελέχη Φορέων που έχουν ως έργο τους την «διαμόρφωση πολιτικής, υπό περιορισμούς» και την εφαρμογή της.

Ειδικότερα σήμερα είναι ιδιαίτερα επιτακτική η ανάγκη αξιολόγησης κόστους- οφέλους όλων των πόρων που δεσμεύονται στην υλοποίηση ενός δημόσιου έργου. Η συνδυασμένη μάλιστα χρήση δημόσιων και ιδιωτικών κεφαλαίων απαιτείται να είναι η βέλτιστη δυνατή και ο βαθμός επίτευξης του στόχου αυτού εξαρτάται τόσο από την ορθή και πλήρη αξιολόγηση της σκοπιμότητάς του όσο και την επιτυχή υλοποίηση και λειτουργία ενός έργου.

Σχετικά πιά πρόσφατες επεκτάσεις της μεθόδου κατευθύνθηκαν και προς την αξιολόγηση παρεμβάσεων με μη αγοραία αγαθά και υπηρεσίες, όπως οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των έργων. Τέλος, η στροφή διεθνώς προς τη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση και παροχή δημόσιων υπηρεσιών δημιουργεί νέα δεδομένα για τον τρόπο αξιολόγησης και τη σκοπιμότητα των παρεμβάσεων του δημοσίου έναντι του ιδιωτικού τομέα.

Το βιβλίο του Γιώργου Μέργου που παρουσιάζουμε, αποτελείται από δύο τόμους. Ο πρώτος τόμος παρουσιάζει τη Θεωρία, ενώ ο δεύτερος τόμος παρουσιάζει αναλύει ενδιαφέρουσες και επίκαιρες Εφαρμογές και προτείνει μια σειρά από Ασκήσεις. Δεν είναι βέβαια ένας Οδηγός Εφαρμογής, αλλά επιδιώκει να δώσει στον αναγνώστη μια θεωρητικά ολοκληρωμένη, συνολική και αναλυτική παρουσίαση της μεθόδου. Για το σκοπό αυτό αρχίζει με τις γενικές έννοιες, προχωρεί στη θεωρητική θεμελίωση, συνεχίζει με την παρουσίαση του τρόπου εφαρμογής και ολοκληρώνει με την παρουσίαση ορισμένων χρήσιμων και επίκαιρων επεκτάσεων της μεθόδου.

Παρόλο που το βιβλίο προορίζεται, όπως ο συγγραφέας ρητά διευκρινίζει, για αξιοποίηση από φοιτητές Οικονομικών επιστημών, είναι φανερή η προσπάθεια που κατεβλήθη, ώστε να είναι το βιβλίο προσιτό και σε ένα ευρύτερο κοινό, παρουσιάζοντας προς το οποίο προσφέρονται οι βασικές έννοιες και η θεωρητική θεμελίωση με τον κατά το δυνατόν απλούστερο τρόπο.

Ο πρώτος Τόμος, που παρουσιάζει τη Θεωρία, χωρίζεται σε τέσσερα μέρη. Στο πρώτο Μέρος, ο στόχος είναι να εξοικειωθεί ο αναγνώστης με βασικές έννοιες, όπως αναπτυξιακό έργο, αναπτυξιακή πολιτική, προεξόφληση, επιλογή μοναδικής επένδυσης, επιλογή μεταξύ εναλλακτικών επενδύσεων. Στο δεύτερο Μέρος, παρουσιάζεται η θεωρητική θεμελίωση της μεθόδου, με έμφαση στα Οικονομικά της Ευημερίας. Στο τρίτο Μέρος παρουσιάζεται η οικονομική και κοινωνική διάσταση της μεθόδου, με έμφαση στην έννοια της ποσοτικής μέτρησης αλλά και την αποτίμηση των επιπτώσεων από τα αναπτυξιακά έργα ή τις αναπτυξιακές πολιτικές, την ανάλυση ευαισθησίας των αποτελεσμάτων και την επιλογή του κοινωνικού επιτοκίου. Στο 4ο Μέρος παρουσιάζονται ορισμένες επεκτάσεις της μεθόδου που αφορούν την αποτίμηση μη αγοραίων αγαθών και υπηρεσιών, την επίπτωση στον κρατικό προϋπολογισμό και τη βιωσιμότητα του έργου, την συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση υποδομών στην παροχή δημοσίων αγαθών. Γίνεται επίσης μια σύνοψη της μεθόδου με έμφαση στους περιορισμούς και τα προβλήματα εφαρμογής, την εμπειρία εφαρμογής της στην Ελλάδα και διεθνώς και τέλος στον πρόσφατο αναπροσανατολισμό, στην διεύρυνση της εφαρμογής της και στα σύγχρονα προβλήματα της μεθόδου.

Ο δεύτερος Τόμος αποτελεί συνέχεια του πρώτου και παρέχει έναν πλήρη πρακτικό Οδηγό Εφαρμογής της μεθόδου κοινωνικοοικονομικής αξιολόγησης επενδύσεων σε έξι βασικούς και κρίσιμους, από κάθε άποψη, τομείς: μεταφορές, περιβάλλον, εκπαίδευση, απασχόληση, διανομή εισοδήματος και υγεία. Είναι διαρθρωμένος σε ισάριθμα κεφάλαια, τα οποία πραγματεύονται κάθε έναν από τους παραπάνω τομείς. Στη αρχή του κάθε κεφαλαίου παρουσιάζονται οι βασικές πτυχές

κάθε τομέα και ακολουθεί το πλαίσιο αξιολόγησης σχετικών έργων. Συγχρόνως παρατίθενται εμπειρικές εφαρμογές στους τομείς αυτούς, προκειμένου να γίνει σαφέστερος ο τρόπος χρήση της μεθόδου, ενώ στο τέλος κάθε κεφαλαίου υπάρχει εκτενής βιβλιογραφία και σχετικές πηγές στο διαδίκτυο. Τα κεφάλαια αυτά ακολουθεί ένα εκτενές Παράρτημα Ασκήσεων που καλύπτουν όλα τα θεωρητικά αντικείμενα τα οποία πραγματεύεται ο πρώτος Τόμος. Παρουσιάζονται ασκήσεις χρηματοοικονομικής ανάλυσης, ασκήσεις υπολογισμού των μεταβολών στην ευημερία και τέλος παρουσιάζεται η αξιολόγηση μιας σειράς απλουστευμένων αναπτυξιακών έργων για την εμπέδωση των εργαλείων από τον χρήστη τους.

Καταλήγοντας, σημειώνουμε ότι το Βιβλίο του Γ. Μέργου, εκτός της πληρότητας που το χαρακτηρίζει και της καταλυτικής σημασίας υποβοήθησης που προσφέρει στην κατανόηση των διαφόρων πτυχών της μεθόδου αξιολόγησης επενδύσεων και πολιτικών, αποτελεί και μια πρώτης τάξεως βάση για διαμόρφωση εκπαιδευτικού υλικού για χρήστες, όπως π.χ. εμπειρογνώμονες, στελέχη οργανισμών, αξιολογητές κ.α., που καλούνται να την εφαρμόσουν, ως μέρος των καθηκόντων τους. Με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλιστεί η δημιουργία και ανάπτυξη μιας «νέας» νοοτροπίας στην αντιμετώπιση προβλημάτων ορθολογικής και διαφανούς επιλογής μεταξύ επενδυτικών έργων και πολιτικών, αλλά και στελέχωσης του δημόσιου τομέα με αξιολογητές που, και το θεωρητικό υπόβαθρο θα διαθέτουν και τις τεχνικές δεξιότητες που απαιτεί το δύσκολο στην εποχή μας έργο της διαχείρισης δημόσιων πόρων και βελτιστοποίησης της αναπτυξιακής διαδικασίας.